

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafè's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . .) HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . .) TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Voor de Leden der Afd. 's-Gravenhage. — Strubbeling. — Het Animisme in Indië. — Uitnodiging tot een bezoek aan Bocatan. — Ingezonden Stukken. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Meded. — Mutaties van 29 Nov. tot 6 Dec. 1922.

Voor de Leden der Afdeling 's-Gravenhage

zal op WOENSDAG 13 DECEMBER e.k. des avonds ten 8 ure Dr. J. C. KONINGSBERGER in Zaal 4 van het ZUID-HOLLANDSCH KOFFIEHUIS, Riviervischmarkt Den Haag, een LEZING houden over:

„Waarom Nederland en Indië bij elkaar moeten blijven”.

Vrije toegang ook voor belangstellenden.

Strubbeling.

Aan de leden der afdeling Apeldoorn en verder iedereen, die dit wil lezen.

Wij hadden, d.w.z. het afdelingsbestuur, veel hoop, veel moed en veel plannen. Gelukkig hebben wij die nóg. In September vergaderden wij om voor „het seizoen” plannen te beramen. We moesten wel, om de aandacht niet te veel te verbrokkelen, rekening houden met het feit, dat aanwege de Volksuniversiteit een cursus over Ne-

derlandsch-Indië is georganiseerd te Leiden door den heer L. v. Vuuren, lector a.d. Universiteit van Amsterdam. (We herinneren er belangstellenden aan, dat zij zich op den eersten avond alsnog voor dien cursus kunnen aangeven). Daar deze leergang in Januari en Februari valt, wenschten wij onze lezingen in November en December te houden.

Doch allerlei omstandigheden brachten niets anders dan een langdurige correspondentie en veel geloop om een zaal te bespreken en.....weer af te zeggen.

Een groote moeilijkheid is om de uitgaven voor zoo'n lezing te dekken. Dat zullen de andere bestuursleden wel evengoed weten, maar misschien niet de leden, waarom ik er hier toch evenwel iets van zeggen wil.

Zaalhuur, lantaarn en plaatjes voor Apeldoorn ± 15 à 20 gulden; reis- en verblijfkosten al gauw ook 15 à 20 gulden. Het honorarium..... Er zijn sprekers en spreeksters, die zich tevreden stellen met een minimum, met het allerlaagste minimum. Maar: „de arbeider is zijn loon waardig” en niet iedereen kan voor niets werken, afgezien van de kwestie of 't wel juist gezien zou zijn lezingen tot liefdewerk te maken. Er zijn ook corporatie's, die f 40.— en meer betalen.

De leden betalen (in onze afdeling) f 1.50 tot f 5.—; de begunstigers f 1.—. Daarvan gaat af 60 pCt. voor het Hoofdbestuur, waar dan zooveel van overblijft, dat men..... juist één (zegge één) lezing en diverse onkosten kan betalen. Ja er komen nog wel eens betalende belangstellenden... maar van beteekenis is dat voor de begroting niet. Bovendien mogen de leden gewoonlijk nog één introductie meebrengen.

Maar wil men leden houden en winnen, het getal op peil houden, dan moet er toch wat gedaan worden!

Dus staat de secretaris voor de delicate kwestie

A B M

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:

AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

ZENDT, na lezing, dit blad aan een Uwer kennissen die nog geen lid is van „Oost en West”.

„IN NAAM DER WET” grijpt toch de voordeelen welke „GROOT NEDERLAND” u biedt.

voor slechts **f 1.25** kunt U bezitter worden van **f 20.000.—** in contanten of **2000** prachtige Premieën.

Premie-Obligatie-Leening ten bate van den **Nederl. Bodem**, ter bestrijding van **Werkeloosheid** en tot steun van **Handel en Nijverheid**.

Gezegelde 3 % Obligatie, deelnemende aan 5 Premie-trekkingen in het openbaar met totaal 2000 prachtige Premieën, voor slechts f 1.25 verkrijgbaar bij alle medewerkers en adressen met de bekende reclameplaat „In Naam der Wet” enz.

Alg. Coöp. Landb.-Maat „Groot Nederland” Welks Doel vereerd met Kon. belangstelling. Post-Giro 74310 Den Haag, Gr. Hertoginnel. 159
Tel. M. 1063. Bankier: Centrale Raiffeisen-Bank te Utrecht.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één aag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

BEROEPS-LEERAARS UIT ENGLAND DIE OOK HOLLANDSCH SPREKEN

SCHOOL OF ENGLISH

Geleenstraat 118
Weteringkade
DEN HAAG

UITSLUITEND PRIVAAT ONDERRICHT IN DE ENGELSCH TAAL

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

Het aangewezen adres voor Uw
HUWELIJKS-UITZET OF UITRUSTING VOOR INDIË

LINGERIES - BEDLINNENS - TAFELGOEDEREN
HUISHOUD- EN STUKGOEDEREN

Enorme sortering, prima qualiteiten. Zichtzendingen, ook naar de Tropen, op iedere aanvraag, franco.

SPECIALITEIT: HOTEL-, BED- EN TAFELLINNENS
Monsters op aanvraag

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“

Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moederne inrichting, voldoena aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Opverlangen Zout-, Zee-, en Dennenioofbaden.

Firma HILBRINK
Westeinde 29 Den Haag

Ontvangen Nieuwe Bontmodellen

z'n spreker te vragen „hoeveel honorarium“ verlangd wordt, of op een of andere „slimme“ manier er achter te komen, waar hij de „goedkoopste“ sprekers vandaan kan krijgen..... Dat moesten we kunnen ondervangen. Maar 't was nu zoo.

't Slot van alles is dan, dat we 16 December onze eerste lezing kunnen geven en zal de heer P. J. v. Ravesteijn spreken over: *Het Hindoeïsme als beschavingsfactor op Java*. Deze lezing met lichtbeelden wordt gehouden in de bovenzaal van het Tempeliershuis, 's avonds half acht. Verder hopen we in het begin van 1923 voor de afdeling te zien optreden: Mevrouw C. J. Rutten—Pekelharing met „Plaatjes met Praatjes“ en de heer N. Scheltema met *Nederlandsch-Indië en de bedevaart naar Mekka*.

Bovendien zal onze voorzitter voor de Buurtvereniging 't Loo lantaarnplaatjes met toelichting geven om de belangstelling voor Indië op te wekken en het streven van „Oost en West“ nader bekend te maken.

Moge de leden hieruit zien, dat 't bestuur doet wat 't kan, dat 't geeft, meer dan 't kan. Daarom doen wij met vrijmoedigheid en met aandrang een beroep op de krachtadige medewerking van al onze leden en begunstigers en van alle bekenden uit hunne kringen, om een groot plan schitterend te doen slagen.

Den 25sten November zonden wij aan allen een circulaire, waarin wij opgave verzochten voor een eventueel te stichten *garantiefonds*, ten einde een flinke, degelijke *tentoonstelling* te kunnen organiseren.

Ook daarover is door het Bestuur der afdeling lang en breed van gedachten gewisseld en gecorrespondeerd. Belangrijke instellingen als: Het Koloniaal Museum en het Handelsmuseum te Amsterdam, Het Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer, De Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen te den Haag, „Boeatan“ en het Hoofdbestuur zegden hunne medewerking toe, zoodat het mogelijk is een belangrijke expositie te organiseren.

Echter: alle onkosten komen ten laste der onderneming. Waar echter tegenover staat, dat in dit geval veel verwacht mag worden van de opbrengst der entreegelden, waardoor restitutie van een deel of het geheel der garantie niet is uitgesloten.

Er zijn hier heel wat Indische menschen. Zoo een goed georganiseerde tentoonstelling moet slagen, móet vruchten afwerpen. Apeldoorn heeft rechtstreeksch belang bij Indië. Komt leden, als ieder gemiddeld f 5.— toezegt, zijn we er! Wekt uwe bekenden op tot meedoen of ze lid zijn of niet. Laat het jubeljaar 1923 ook voor onze afdeling een jubeljaar worden, laten we toonen niet te vergeten, dat Nederland een rijk is, dat zich uitstrekt in Europa..... en daarbuiten!

Mijn adres is: J. C. BAARS, Tuinstraat 60.

Het Animisme in Indië.

Men is tegenwoordig zoo gewend zijn belangstelling voor Indië en voor zijn inheemsche bevolking te houden in politieke of economische richting, dat er zelden meer aandacht is voor andere koloniale onderwerpen en verschijnselen, hetgeen ten slotte toch heel jammer is. Want er is in onzen grooten archipel toch nog zoo machtig veel, dat recht op onze belangstelling heeft, er zijn, vooral in de buitenbezittingen, nog zoo ontzaglijk veel dingen, die in de hoogste mate belangwekkend zijn. Het gebeurt, dat menschen, die al jaren in Indië wonen, van deze interessante zaken niets afweten, gevolg van ongepaste onverschilligheid voor zeden en gewoonten van de inheemsche wereld, te midden waarvan zij werden geplaatst. Wij durven aannemen, dat een zeer groot percentage der in Indië levende westerlingen weinig of in het geheel niets afweten van het animisme in den archipel, terwijl eenige kennis daarvan het leven in de tropen zoo veel interessanter zou maken. En toch is het zoo

heél moeilijk niet zich van een en ander op de hoogte te stellen; er bestaan op dit gebied twee voortreffelijke werken, het boek van den bekenden zendeling-leeraar A. C. Kruijt, *Het Animisme in den Indischen Archipel*, en dan het werk van prof. dr. G. A. Wilken, waarin een schat van interessante mededeelingen over het animisme in Indië voorkomt. En uiteraard kan men ook merkwaardige dingen hieromtrent vaak lezen in de „mededeelingen“ van zendingsgenootschappen.

Wij herinneren nog goed, hoe bij ons de eerste belangstelling werd gewekt voor het geheimzinnige, fantasie-rijke leven van den animist. Een vriend, die op Bali als ingenieur geplaatst was, vertelde ons, dat de bevolking van zijn ressort, wanneer er een aardbeving was, de huizen uitsnelde en met potten en pannen zooveel mogelijk leven maakte. Want, redeneerde men, de man die op zijn schouder de wereld draagt, denkt zeker, dat er niemand

VRIENDELIJKE UITNOODIGING TOT EEN BEZOEK AAN „BOEATAN“, DE TOONKAMERS VAN OOST- EN WEST-INDISCHE KUNSTNIEVERHEID EN HUISVLIJT, WAAR NU EEN FRAAIE FEEST-UITSTALLING VOOR KERSTMIS IS AANGERICHT.

GEDURENDE DE MAAND DECEMBER STERK VERMINDERDE PRIJZEN.

IEDEREN MIDDAG — OOK DES ZONDAGS — VAN 3 TOT 6 UUR GELEGENHEID TOT HET GEBRUIKEN VAN THEE OF INDISCHE SIROOP MET VERSCHILLENDE KWEE-KWEE.

OP WERKDAGEN, VAN 12—2 UUR, NASSI GORENG OF BAMIE.

DE SMAAKVOL INGERICHTE ZAAL IS DES AVONDS TEGEN f 10.— TE HUUR VOOR KLEINE VERGADERINGEN, VOORDRACHTEN OF KAMERMUZIEK.

meer op woont en nu kan hij tenminste hooren, dat er nog menschen zijn. En dan zal hij met schudden wel ophouden.....

Bekoord en geïnteresseerd door deze kinderlijknauwe voorstelling, zijn wij toen verder gaan naden en, om bij hetzelfde onderwerp te blijven, vonden wij in de „verspreide geschriften“ van prof. Wilken tal van mededeelingen over de voorstelling, die ten aanzien van aardbevingen bij verschillende volkeren in onzen Archipel bestaat. Men schrijft deze, als alle natuurverschijnselen, aan de werking van geesten toe. In de opvatting van bijna alle stammen van het Maleisch-Polynesische ras is de aarde een platte schijf, die door de eene of andere godheid, welke veelal de gedaante van een dier heeft, gedragen wordt. De stammen van de Zuidooster-afdeeling van Borneo stellen zich de

Algem. Exporthuis B. J. RUBENS & Co

AMSTERDAM 59 de Lairessestraat PARIS 33 Rue de Lubeck

UITGEVERS van het Maleisch Exporthandelsblad „BINTANG PERNIAGAAN“ en van „DE DAMSKRONIEK VOOR NEDERL.-INDIË.“

Vraagt GRATIS toezending

PERRY & CO.

AMSTERDAM - ARNHEM - 's-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN

129
HUTKOFFERS

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,

's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak. Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

aarde voor gedragen door een wezen, Naga-galang-petak geheelen, dat letterlijk beteekent: „de slang of draak aardestut”. Toen Mahatara of het opperwezen de aardschijf geschapen had, riep hij Naga-galang-petak in het leven en gaf hem de schijf te dragen. Nu en dan, wanneer Naga-galang-petak vermoeid is, draait hij zich op de andere zijde en op die wijze ontstaan de aardbevingen. De landen waarheen hij dan zijn kop keert, zijn met vruchtbaarheid gezegend, terwijl de tegenovergestelde streken met allerlei onheilen en rampen, stormen, besmettelijke ziekten, misgewas enz. geteisterd worden. Prof. Wilken wijst er op, dat ook bij Javanen en Maleiers deze voorstelling, als zou de aarde door een slang gedragen worden, bestaat. Bij de Bataks wordt ook van een godheid der onderwereld gesproken, welke de aardschijf draagt en die een diergestalte zou hebben. Men stelt zich hem met hoornen voorzien voor en op een dezer hoorns wordt hij geacht de wereld te torschen. Nu en dan wordt deze god door een hommel onder de armen gestoken, zoodat hij zich pijnlijk beweegt en aldus de oorzaak is van de aardbevingen. Ook de Niasers dienen in dit verband genoemd te worden. Naar het volksgeloof bij hen wordt de aarde omgeven door een reuzenslang en ontstaan aardbevingen als deze slang zich beweegt. In den muil van deze slang stort de zee zich uit. Vloed ontstaat, wanneer een buitengewoon groote kreeft met zijn scharen den muil van de slang bedekt, zoodat de uitvloeiing van het water daarin belet wordt. De Rotineezen schrijven de aardbevingen toe aan de golvende bewegingen van een slang, die, diep in de aarde verblijft houdende, van tijd tot tijd daar rondkruipet.....

Men ziet, het wordt bijna aandoenlijk van naïeviteit. Eenmaal daardoor bekoord, laat men de bestudeering van het animisme in onzen Archipel niet gauw los en men betreurt den verloren tijd, gedurende welken men voor deze belangwekkende verschijnselen onverschillig is gebleven.

Behalve de slang, neemt ook de stier een voorname plaats in in de cosmologie van inlandsche stammen. Bij de Menangkabauwsche Maleiers van Midden-Sumatra vindt men den stier als drager van de als een platte schijf gedachte aarde. De stier is op een ei geplaatst, welk ei gedragen wordt door een visch, die in water in een bekken van steen zwemt. Daaronder heerscht eeuwige duisternis. Schudt de stier zijn kop, dan ontstaat er een aardbeving. Bij de Soendaneezen van West-Java is het dier bepaaldelijk een wilde stier. Verwant hieraan zijn de voorstellingen van een stam op Noord-Celebes, volgens welke de wereld rust op de hoorns van een karbouw of buffel. Wanneer een groote vlieg hem aan het oor steekt, schudt hij zijn kop en doet zoo de aarde beven.

Behalve de slang en de stier, noemt prof. Wilken dan nog het varken als drager van de aarde. Bij de Alfoeren van de Minahassa bijvoorbeeld is dit het geval. Bij hen bestaat het vaste geloof, dat de geheele wereld getorcht wordt door een varken. Aardbevingen ontstaan, wanneer dit varken zich tegen een of anderen boom schuurt. Een andere lezing zegt, dat de aarde niet op het varken zelf, doch op een aantal palen is geplaatst en dat de aardbevingen toe te schrijven zijn aan de schudde bewegingen van een dier palen door het schuren daartegen van dat varken. Bij de Timoreezen wordt er gesproken van een reus op wien de aarde rust. Wanneer nu deze reus van vermoeienis zijn zwaren last van den eenen schouder op den anderen overbrengt, wordt de anders vasten grond vanzelf daardoor in trillende beweging gebracht. In Oost-Java bestaat nog de voorstelling, dat de aarde een vierkant vlak is, dat door vier geesten wordt gedragen. Wanneer deze hun last van den eenen schouder op den anderen overnemen, ontstaat de aardbeving.

Eigenaardig als deze voorstellingen, zijn ook de middelen die men aanwendt, om aan een aardbeving een einde te maken. Wij releveerden reeds

wat men ons vertelde over de ketelmuziek der Balineezers, die daarmede hun „Atlas” te kennen willen geven, dat er nog menschen op aarde aanwezig zijn. „Hij mocht anders daaraan gaan twifelen en het langer torschen van zijn last moede zijnde en doelloos achtende, zich daarvan eens willen ontdoen en hem in de diepte der zee werpen.” Blijkens de geschriften van prof. Wilken bestaat dit gebruik ook bij de Timoreezen, in ietwat anderen vorm ook bij de Soendaneezen. Deze maken, om een aardbeving te doen ophouden, geen ketelmuziek, maar zij roepen: „aja, aja!”, „wij zijn er nog! wij zijn er nog!” Dit gebruik heeft zijn grond in het geloof, dat de wereld vernietigd zal worden als er geen menschen meer daarop zijn. Met het geroep „aja! aja!” wil men dus te kennen geven, dat de wereld nog bewoond is en dus nog niet verwoest behoeft te worden. Dit gebruik om aardbevingen te doen ophouden door geroep, door teekenen van leven te geven aan het wezen dat de wereld draagt, vindt men ook bij de stammen, die de Zuidzee-eilanden bewonen.

Overeenkomstige voorstellingen als hier gegeven in verband met de aardbeving als natuurverschijnsel, bestaan ook ten aanzien van zons- en maanverduisteringen. Deze ontstaan door booze geesten, die de beide hemellichamen willen verzwelgen. Zoo stellen bijvoorbeeld de Bataks en de Dajakkers zich het natuurverschijnsel voor. Bij de Bolaang-Mongondouers, in het oosten van den Archipel, bestaat het geloof, dat bij een maansverduistering de maan door een slang verslonden wordt. Teneinde dit hemellichaam te redden, tracht men de slang te verjagen, door op allerlei wijzen rumoer en geraas te maken, te schreeuwen, op de trom te slaan en te schieten.

Wij zullen het voor ditmaal bij deze voorbeelden laten; de stof is echter zóo rijk en zóo interessant, dat wij ons voorstellen nog eens op andere uitingen van het animisme terug te komen.

Terwijl wij in het westen in den greep van het materialisme leven, in een bijna naar uiterlijken vorm en techniek geperfectioneerde maatschappij, die aan de menselijke fantasie zoo goed als niets meer overlaat, geeft een nadere kennismaking met de animistische verschijnselen in onzen Archipel gelegenheid in een nieuwe wereld van verbeelding rond te dwalen. En dit is niet het eenige voordeel. Voor den Westerling, die in de tropen moet zijn, wordt het leven er ontzaglijk veel interessanter, wanneer hij zich op dit gebied beweegt. Hij zal in den inlander, met zijn naïeve voorstellingen en met zijn rijke verbeelding, iets anders gaan zien dan enkel een exploitatie-object of hulpmiddel in den strijd om materieel succes. De literatuur over het animisme is zeer uitgebreid en men moet het betreuren, dat hierover zoo weinig onder het oog komt van hen die in Indië een taak te vervullen hebben. In *Vragen van den Dag*, van November, komt een artikel van den heer C. Wiskerke voor over: „hoe in Indië de animist de hoogere machten bedot.” Het is het eerste artikel sedert geruimen tijd, dat ons in Nederlandsche periodieken onder de oogen kwam *). En toch, wij herhalen het, is voor hen, voor de Westerlingen, die in Indië te arbeiden hebben, kennis van animistische verschijnselen, die een kijkje geven in de verbeeldingswereld van den inlander, van minstens evenveel belang als kennis van, bijvoorbeeld, zijn politieke aspiraties, waarover men het tegenwoordig wat al te druk heeft.

J. KONING.

*) Wij maken een uitzondering voor „De Ind. Gids”, die er meermalen beschouwingen aan wijdde.

Ingezonden Stukken.**Waarom „verburgerlijkt”? en waarom „verkelnerd”?**

Met belangstelling las ik in het jongste nummer van „Het Koloniaal Weekblad” Henri Borel's enthousiaste be-

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

**SPECIAL ADRES
VOOR DAMES
EN KINDER
KONFEKTIE**

v.s.

GERZON**Tandarts Dr. A. KERVEL**

Frederik Hendriklaan 43

Spreekuur 9-3.

Bij contante betaling verlaagd tarief.

TELEF. SCHEV. 122JAPONNEN
AVONDTOLETTEPEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN**DAMES MODE-MAGAZIJNEN
'T BLOUSEN-HUIS**

PH. BIEMAN

DEN HAAG
HOOGSTRAAT 19-21AMSTERDAM
UTRECHTSCHESTR. 92-94
B/D PRINSENGRACHT

SPECIAL ADRES VOOR

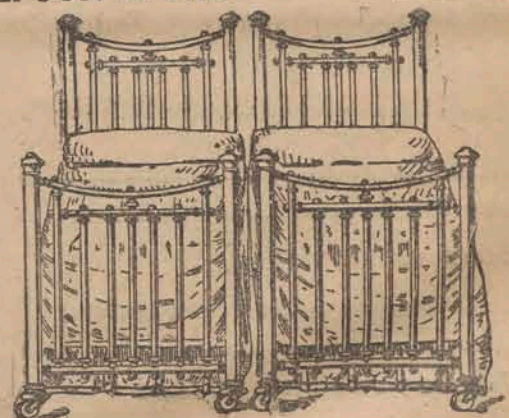
INDIËGROOTE KEUZE ZWARTE KLEEDING
IN ALLE AFDEELINGEN OOK EXTRA GROOTE MATEN**W. J. M. SIMONIS**

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON H. 4420

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂ tot 6 uur.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 0/0 gewaarborgd.

124

ROVER

LEVERANCIER
OOST EN WEST

OSMOND

RIJWIELEN bij
J. H. C. MERCKEL

PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127

BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461

DEN HAAG

ALL STEEL

VERZENDT NAAR
OOST EN WEST

BATAVIER

Garage MERCURIUS
KUIJPER & Co

VAN SLINGELANDTSTR. 16 - DEN HAAG
TEL. SCH. 1198

H.H. Verlofgangers
leert

Auto- en Motorrijden

Zeer billijk tarief

Adverteeren doet verkoopen.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
Piet Heinplein, Tel. M. 3874
M. 3875

Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

spiegeling over Indië, (laat ons zeggen: Java), naar aanleiding van zijn reis dezen zomer door Duitschland. Hoe vaak ik het ook met den schr. eens ben geweest, kan ik dit ditmaal tot mijne spijt niet zijn.

In de eerste plaats gaat 's heeren Borel's vergelijking m.i. mank, waar hij den Harz (Brocken) met het bergland op Java vergelijkt en daartoe nog wel het hoekje in den Preanger uitkiest, waar de bergen-formatie zich het sterkst intensifieert en, behalve het Tenggergebte, wel de schoonste perspectieven geeft. Dit is niet juist, aangezien de bergen in den Harz, met uitzondering van het hoogste punt, den Brocken, (nog slechts 1175 M.) feitelijk geen bergen zijn. Voor een vergelijking met het bergperspectief van den Preanger komt naar mijne meening alleen het Schwarzwald in aanmerking. Maar heelemaal on-eens ben ik het met den schr., waar hij van den Rolandseck getuigend zegt, dat het er een opeenhoping van hotels en restaurants is en hij er het reizen in Indië verre boven verkiest, wijl op Smeroe, Papandajan, Bromo, nog geen restaurants met kellners staan en er nog niet wordt gestept. Dit is ten slotte een kwestie van smaak, maar ik vind, dat die hotels niets met het bergenschoon hebben uit te staan. Zij maken daarvan zulk een ondergeschikt deel uit, dat zij de schoonheid-ansich slechts op geen enkele plekken den weg staan, hoogstens opgemerkt worden door van het reizen en klimmen vermoeide zomergasten, die van hun aanwezigheid een dankbaar gebruik maken. Dit is het juist, wat het reizen in die deelen van Europa, die dan zoogenaamd „verburgerlijkt” en „verkelnerd” zijn, mogelijk en ten slotte tot een genoegen maken en, juist door het ontbreken ervan, het reizen op Java belemmert en zoo weinig aantrekkelijk wordt. Dit acht ik de groote drawback voor de ontwikkeling van het reisverkeer op Java, dat men de schoonheid niet ten volle geniet kan, omdat alle comfort den reiziger ontbreekt. En Enkele slecht ingerichte pasang-raham, of 'n hotel op te grooten afstand, ziedaar de fouten op Java. En ik vraag me af in welk opzicht het hotel- en restaurantwezen de bergnatuur „verburgerlijkt”, terwijl het adjectief „verkelnerd”, dat daarvan slechts onderdeel uitmaakt, onbesproken kan blijven.

„Waarom — zegt schr. verder — roept men in Indië niet eens een kunstenaar, om die grandeur te beschrijven (curs. van mij)?” Op dit terrein bestaan geen kunstenaars; velen hebben de schoonheid van het Indische landschap reeds bezongen en de mooiste reproducties zijn over de heele wereld reeds verspreid. Maar ik betwijfel, indien die kunstenaars er waren, of de heer Borel hen zou opmerken. Indien ooit iemand over Indië en zijn onvergelyklijke schoonheid heeft geidealiseerd, dan ben ik dat geweest, die korten tijd geleden, gedurende vijf maanden in dit periodiek een serie opstellen publiceerde onder den naam: *Indië in den spiegel van den Ocean*, waaraan behalve de *Hollandische Revue* (Johan Koning) en de *Indische Gids* en (particulier aan mij) *Carel Scharten*, geen van de hedendaagsche litteratoren, boekbesprekers en Indië-„vereerders”, zich vergrepen heeft een oordeel, hoe dan ook, daarover uit te spreken. Ook de heer Borel niet, die een zoodanigen lofzang in tien verschillende talen (Multatuli?) over de wereld zou willen zien verspreid.

O, het is zoo goedkoop om de schoonheid te prijzen, als men er niets anders voor behoefte te doen dan er een correspondentie voor een Indisch blad over te schrijven, waarvan — automatisch — de proveniëntie worden genoten. En de enkeling, die zich zonder pretentie waagt aan de weder-gave van indrukken, die hem hebben beroerd, wordt dood gezweven en kan voor zijn geschrijf, waarvan de weinige beoordeelingen ter zijde worden gelegd, niet op de belangstelling rekenen van hen die al dat andere „verburgerlijkte” mooi aantasten en met pathos uitroepen: waarom weet de wereld nog altijd niet hoe schoon Indië's bergland is?

Het antwoord ligt, naar mijne meening, hierin vrijwel opgesloten.
P. J. ZÜRCHER Jr.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De werkring van den Ingenieur in Ned.-Indië.

Na het noemaal ter herdenking van het 75-jarig bestaan van het Kon. Inst. van Ingenieurs in Den Haag, hield ir. P. J. Ott de Vries, oud-directeur van B. O. W. in Indië, eene voordracht over: „De werkring van den ingenieur in Ned.-Indië”, waarbij hij, volgens het *Soer. Hbl.* van 11 Oct., o.a. de volgende opmerkingen maakte:

Van welke beteekenis Ned.-Indië voor den ingenieur in het algemeen en voor den Delftschen ingenieur in het bijzonder is, blijkt uit het feit, dat

jaarlijks gemiddeld 30 pCt. van de aan de Technische Hoogeschool afgestudeerden in Indië een werkring vindt, tegenover een zeer klein percentage, dat naar het eigenlijke buitenland gaat.

Een paar jaar geleden waren er in Indië 714 ingenieurs met Delftsch diploma werkzaam en met inbegrip van de militaire en buitenlandsche ingenieurs bedraagt het totaal aantal zeker duizend, van wie slechts twee vrouwelijke. Vooral de civiel-ingenieurs zijn in Indië sterk vertegenwoordigd.

Het koloniaal bezit schijnt ook zijn schaduw-zijden te hebben, want het is hem bij zijn jongste verblijf in landen, die uit economisch oogpunt als nieuw kunnen beschouwd worden, zooals Canada, China en de Ver. Staten, wederom opgevallen, dat andere kleine naties als Zweden, Denen en Zwitsers, welke geen koloniën hebben, aldaar op ingenieursgebied beter vertegenwoordigd zijn dan wij.

De algemeene positie van den ingenieur is thans in Indië beter dan in Nederland en men vindt hem in administratieve en technisch-administratieve betrekkingen in Indië meer terug dan in Nederland.

Het verschil in werkring van den ingenieur in Indië en Nederland is in de eerste plaats een gevolg van natuurlijke factoren. Terecht wees ir. R. A. van Sandick bij de opening van de Technische Hoogeschool te Bandoeng er op, dat Indië drie demensiën kent, tegen het vlakke en lage Nederland slechts twee. In welke mate echter nog de twee demensiën, welke beide landen gemeen hebben, verschillen, toont spr. aan met behulp van een kaart van Europa, waarop vooreerst de Indische Archipel op dezelfde schaal is overgebracht en verder is aangegeven het gedeelte van het vasteland van Europa, dat met de oppervlakte van het Nederlandsche bezit in Indië overeenkomt. Daarom moet b.v. het verkeersvraagstuk in Indië uit een geheel ander oogpunt beschouwd worden dan in Nederland en zal b.v. het vliegtuig in Indië een groote toekomst tegemoet gaan.

De natuur zelf maakt reeds, dat in Indië de werkring van den ingenieur meer veelzijdig is dan in Europa. Al moge in Indië het vraagstuk der centrale verwarming niet voorkomen, anderzijds is met de oplossing van het veel moeilijker probleem om in woon-, werk- en slaapvertrekken de temperatuur kunstmatig te verlagen, nog geen ernstig begin gemaakt.

De personeele- en materiele hulpmiddelen staan in Indië verre ten achter bij die in Nederland. In Indië ontbreken dikwijls goede kaarten en de ingenieurs missen daar de hulp van bekwame en kapitaalkrachtige aannemers. Voor den ingenieur maakt echter uitvoering in eigen beheer het werk veel interessanter. Het grootste euvel is echter het gebrek aan goed onderlegde ambachtslieden. De ambachtsstand is in Indië weinig in aanzien.

Naar aanleiding van een van verschillende zijden tot spreker gericht verzoek, om zijn meening omtrent de toekomst van den Nederlandschen ingenieur in Indië mede te deelen, zegt hij, dat het billijk en logisch is te verwachten, dat Indië zelf meer en meer de krachten zal voortbrengen, die het voor de ontwikkeling van het land noodig heeft. Spr. acht wederzijdsche afhankelijkheid voor beide landen op den duur niet gewenscht en meent, dat Nederland ook op ingenieursgebied in zichzelf krachtig genoeg is, om als het noodig mocht worden, zich onafhankelijk van Indië te gaan gevoelen, omdat de wereld buiten Indië nog groot genoeg is. Een ontijdige en onvoorbereide verbreking van den band tusschen Nederland en Indië zou voor beide landen zeer nadeelig zijn, wel het meest voor Indië, dat thans aan niets zoozeer behoefte heeft als aan continuïteit. Er mag niet verwacht worden, dat in de naaste toekomst de Technische Hoogeschool te Bandoeng in de behoefte aan ingenieurs zal kunnen voorzien, omdat die behoefte steeds stijgende en de productie voorloopig gering is. Al mocht het verband tusschen beide landen eenmaal verbroken worden, dan zal de Indiër toch altijd dankbaar moeten blijven voor het vele goede werk, dat de Nederlandsche ingenieur in zijn land tot stand gebracht heeft.

Firma AUG. SAVELKOUL

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

Haagsche Steenkolen-Maatschij
voorheen J. KEMPS

Hofleverancier

Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
Den Haag Tel. H.107

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

Spreker vat de taak van den ingenieur in Indië samen als de hulp bij de oprichting van een eigen Indisch staatsgebouw en meent de betekenis daarvan niet te behoeven uiteen te zetten aan een organisatie, die thans zelf het feest van het betrekken van een eigen behuizing viert. Spreker verwacht geen volledige instemming met zijn denkbeelden, maar wel, dat allen volledig vertrouwen zullen stellen in de goede bedoelingen van den Nederlandschen ingenieur jegens Indië.

Bezuiniging bij Onderwijs.

In de *Loc.* van 10 Oct. en in de *Sum. Post* van 12 October wordt betoogd, hoe ongewenscht het is om op het onderwijs thans te bezuinigen.

Hier tegenover staat een artikel van „Mardika” in het *Bat. Nwsbl.* van 9 Oct., waarin deze o.m. schrijft:

Veertien miljoen moet in eenige jaren bezuinigd worden op Onderwijs. Het klinkt absurd. Maar..... het kan, als men maar wil en..... durft.

De toeneming der begroting is in hoofdzaak toe te schrijven aan de uitbreiding van het Mulo, de H. I. S. en de algemeene salarisverhoogingen in 1919 en '20. Zal aan de salarisregeling niet getornd worden, er zijn tal van uitgaven, die ongetwijfeld in tijd van nood achterwege kunnen blijven.

En dan vestigt M. de aandacht op het dure inspectiewezen. Bij het Inlandsche onderwijs o.a. bedragen de inspectiekosten ruim 10 pCt. van de uitgaven voor het onderwijspersoneel.

De kosten voor den onderwijsraad bedragen 733.000 weggegooid geld.

Terwijl het personeel voor opleiding van onderwijzers 2 ton eischt, vragen de „verdere” uitgaven 2 ton.

Bij het bestudeeren der begroting voor 1923 wordt men wrevelig, als men bemerkt, hoe met geld gesmeten wordt, waar het geldt de opleiding van niet-Europeesche leerkrachten, terwijl voor die van Europeanen op de dubbeltjes wordt gekeken. M. noemt eenige cijfers:

Voor de drie kweekescholen (2 z.g. hogere te Poerworedjo en Bandoeng en de H. C. te Mr. Cornelis), voorts voor de andere zeven kweekescholen, voor de gemengde te Makassar en die voor meisjes te Salatiga, zijn uitgetrokken resp. 200 duizend, 800 duizend, 60 duizend en 80 duizend gulden, totaal ruim f 1.100.000 voor ongeveer 1000 à 1100 kweekelingen, behalve nog de toelagen voor inwoning enz. per leerling; derhalve f 1000 per jaar. Alleen aan de huisvesting van meisjes van de hogere kweekeschool te Poerworedjo wordt f 40 per leerling per maand besteed.

Niet tegenstaande het departement verklaarde, dat er „zelfs” geen leerkrachten voldoende beschikbaar meer zijn om in de gewone vacatures te voorzien, terwijl de wnd. directeur van O. en E. van loevoer van leerkrachten uit Europa niets verwacht, zijn toch voor 1923 aangevraagd gelden voor den bouw en oprichting van 4 nieuwe Holl. Chin. scholen, 10 H. I. S. en 2 schakelscholen, waarvoor weer 26 Europeesche leerkrachten zullen noodig zijn. De kosten per school bedragen ongeveer per H. C. S. f 40.000, H. I. S. f 18.000 en per schakelschool f 10.000. De vraag is gewettigd, of het niet wenschelijk geacht moet worden met de oprichting van die scholen te wachten.

Voor school- en lokaalbehoeften is voor de 12 kweekescholen met 1200 leerlingen ongeveer f 450.000 en voor de 3 hoogste kweekescholen met 120 leerlingen f 60.000 uitgetrokken. Voor de H. B. S.'en is dat bedrag voor ruim 2000 leerlingen nog maar f 100.000. Men ziet alles in het niet ver-zinken in vergelijking met de kweekescholen.

Schr. vraagt of, indien gelijke royaliteit ten opzichte van het Eur. onderwijs was betracht, de personeelskwestie niet dichter bij haar oplossing zou zijn geweest.

Indien de Regeering eenige miljoenen ging bezuinigen op de overdreven hoog opgevoerde uitgaven voor opleiding van Inlandsche leerkrachten en enkele tonnen beschikbaar ging stellen voor de opleiding van Indische jongens, vooral nu opnieuw

de opleiding in Nederland is stopgezet, zou het vraagstuk der personeelsvoorziening een heel eind gevorderd en op de uitgaven voor onderwijs zonder ernstig nadeel een f 5 miljoen bespaard kunnen worden.

Het oprichten van Burgerwachten in Indië.

Men kreeg gedurende eenige dagen geen Indische courant onder de cogen, of een of andere berichtgever meldde het ontdekken eener geheime vereeniging, al of niet met een godsdienstig tintje (o.a. in het *Soer. Hbl.* d.d. 9 Oct.: De geheime vereeniging te Tjilegon).

Kapitein J. J. de Vries vindt hierin aanleiding om in de *Java-Bode* van 13 Oct. aan te dringen op oprichting van Burgerwachten in Indië.

Hij haalt eenige voorbeelden aan om aan te toonen, hoe goed- en bijgeloovig de groote massa is en zegt dan o.m.:

Nu kan men eenvoudig redeneren: „er gebeurt hier toch niets”. Doch dan stel ik de vraag: waarom zal men niet op alles voorbereid zijn?

En het Leger en de Politie dan? Volkomen juist, doch deze zijn niet overal en het lijkt mij, dat het in een kleine plaats een groote gerustheid geeft te weten: de goedgezinde elementen zijn vereenigd en gewapend.

Mochten wij ooit in oorlog komen met een B. V., dan is het leger gemobiliseerd. De politie zal het dan druk genoeg hebben. Is het dan geen rustig gevoel te weten: in elke plaats is een kleinere of grotere kern, die elke rustverstoring kan tegengaan, al of niet in vereeniging met de politie, zoo deze er is?

Naar mijne meening zal het oprichten van „Burgerwachten” bovendien preventief werken en vooral op kleine plaatsen menigeen gerust stellen.

Vervolgens geeft kap. d. V. in details aan een eenvoudige en weinig kostende organisatie der Burgerwachten.

De *Redactie* van de *J. B.* teekent hierbij aan: Hoe-wel het idee niet nieuw is en wij weten, dat er vele bezwaren tegen aan te voeren zijn, hebben wij toch gemeend het artikel te moeten plaatsen, aangezien het vertolkt wat door velen gevoeld en gedacht wordt.

Europeesche boeren in Indië.

De heer P. schrijft in de *Loc.* van 9 Oct. o.m.: De gevreesde werkeloosheid, voortgesproten uit de malaise der laatste jaren, heeft weer eens de aandacht gevestigd op de mogelijkheid van den z.g. „kleinen landbouw”, als middel van bestaan voor den Europeaan in de tropen.

Reeds vele malen tevoren zijn stappen in die richting gedaan. Bijna onmiddellijk na de stichting van Batavia werd daaraan gedacht; Coen vooral beijverde zich ervoor om „eerlycke luyden” uit Holland over te krijgen, ten einde de omstreken met Europeanen te koloniseren.

Na den dood van Coen, in 1629, was het echter weldra gedaan met deze eerste kolonisatiepoging. Zijn opvolger, Spex, bezielde door een vurigen haat tegen Coen, vernietigde zooveel mogelijk alles, wat zijn voorganger had opgebouwd. Ook de kolonisten moesten het ontgelden, zoodat deze in de eerstvolgende jaren weer grootendeels terugkeerden naar het oude land.

Op Java werd de particuliere handels- en landbouw-nijverheid nog lange jaren als een onwelkome gast beschouwd in het bolwerk van het voordeelige monopolie der O.-I. Compagnie!

Eerst in 1742 werden weder kolonisten uitgezonden. Niet tegenstaande de bindende bepalingen (door P. uitvoerig beschreven), had de eerste vestiging plaats in het Tangerangse, op 10 à 12 uren van Batavia. In 1751 waren, behalve een twintigtal per- ceelen in het Tangerangse, één perceel afgegeven in Denambo en twee in het Sumedangsche, terwijl zes „gemene dienaren” als boeren geplaatst waren bij Tjipanas.

Een jaar later werden deze goede beloften voor de toekomst der kolonisten reeds grootendeels vernietigd! Een bende Bantamsche oproerlingen liep

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bodienden v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: Amsterdam
Filiaal: Arnhem
Filiaal: 100 Gorinchem

Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Inters. Tel. 389. Tel. 289. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

INDIË

Complete Uitrustingen naar Maat

Onze Indische ervaringen garandeeren U Indische modellen.

Witte Pakken van f 12.50

De goederen door ons geleverd worden voor de bewerking eerst tweemaal gekrompen, zoodat wij krimprij garandeeren

VRAAGT GRATIS PRIJSCOURANT

G. J. HOFSTEE - ROTTERDAM

DELFTSCHEPOORTPLEIN 5

Vakkundige Bediening.

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect ED. CUYPERS HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukkerwerk ook eerste klas Kunstdruk kunnen ver-vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

P. VERSCHRAGEN

KLEERMAKER

1ste Klasse Coupe en Afwerking Uitsluitend ENGELSche STOFFEN

LEVERT TEVENS ALLE VOORKOMENDE UNIFORMEN

Thomsonlaan 209 - DEN HAAG - Tel. M. 343

Lunchroom - Thee-Concert

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG bij het Stadhuis

ARNOUTS
GRAVENSTR. 1. TEGENOVER DE
BONNETERIE

Ondergoederen
Sportcostuums
Regenjassen

voor
Dames & Heeren

BESCHIKBAAR.

N.V. Restaurant „MAX“
HOLLANDSCH-INDISCH RESTAURANT
Reinkenstraat 76-78 Tel. M. 215
INDISCH SPECIALITEIT

Direct.-Eigenaar: C. G. OLIE, Ex-Dir. Adelphi Hotel, Singapore; Hotel Jansen, Semarang; Victoria-Hotel, Soekaboemi.

Levering van
Rijsttafel, Lunch en Diner

Scherp concurrerende prijzen. Vluggende en prompte bediening.
Levering aan huis zonder prijsverhoging
VRAAGT PRIJSOPGAVE.

MEDICINALE KRUIDEN
van A. KRAJENBRINK, Soerabaja, Java (N. O. I.)

DIABETA tegen Suikerziekte in elk stadium
AGENTIA tegen Verval van Krachten, Uitputting, Zwakte
PANAS tegen Malaria
RHOIDIN tegen Aambeien (haemorhoiden)
ABDOMIN tegen Dysenterie, Chronische Diarree
LAXA tegen Vetzucht, Hardlijvigheid

Verkrijgbaar bij de „Centraal Apotheek
„DE KOEDOE“, Fred. Hendrikslaan 166,
Scheveningen, Telefoon Sch. 1053 13

INSTITUUT PONT
HAAG, Laan van Meerdervoort 190
ROTTERDAM, Kruiskade 128 - LEIDEN, N. Rijn 28

HANDELSCHOOL:
STENOGRAFIE PONT, meest verbreid, kort,
MACHINESCHRIJVEN (duidelijk)
BOEKHOUDEN,
HANDELSREKENEN, ENZ.

TALENSCHOOL:
GRAMMATICA, LITTERATUUR, HANDELS CORR.
CONVERSATIE

PONT-DIPLOMA BAANT U DEN WEG

Bovenstaande opleiding ook **SCHRIFTELIJK**,
door NEDERLAND en INDIË.

Centr. Bur. INST. PONT, de Ruijterstr. 48, HAAG

GEOPEND:
RESTAURANT „KUMMER“
Juliana van Stolberglaan 94 Tel. B 0060

BEZORGING VAN DINERS AAN HUIS met keuze van
verschillende schotels.

ZALEN DISPONIBEL voor extra Diners en Partijen tegen
uiterst concurrerende prijzen.

APARTE ZAAL VOOR DAMES

de Jacatrasche bovenlanden af en moordde daar elf boerderijen uit, terwijl vele andere kolonisten daarna uit vrees hun gronden verlieten en zich blijvend in veiliger contrijen gingen vestigen of — met groote schulden — uit Indië verdwenen. Zoo wreekte zich de groote fout der Compagnie, die hare „beschermelingen“ uit winstbejag plaatste in de verst afgelegen, onbeschermd gebieden, als een weerlooze prooi voor kwaadwilligen.

Na 1752 hoort men nog maar heel weinig van de Europeesche landbouwers in de bovenlanden. Een enkel verslag van Gecommitteerden wijst er op, dat de vestiging nabij Tangerang waarschijnlijk verlaten werd, doch dat de overgeblevenen in de bergstreken, rondom Buitenzorg en Tjipanas, ten slotte hun boerderijen tot zekeren bloei wisten te brengen, zodoende waarschijnlijk den grondslag leggende voor de particuliere landerijen uit later jaren, waarvan de namen als Tjiseroea, Tjikopo, Gedong Badak, misschien ook Pondok Gedeh, overeenstemmen met die der eenvoudige hoeven, door deze pioniers opgezet.

Men beroept zich soms op de slechte uitkomsten dezer Europeesche kolonisatie, om ook voor dezen tijd de volslagen onmogelijkheid daarvan te bewijzen. Wellicht, besluit P., kan het medegedeelde eenig nut hebben, door te doen blijken, dat het niet de natuurlijke omstandigheden van land en klimaat waren, welke de mislukking veroorzaakten, doch in hoofdzaak het dwangbuis, dat de bevoogdende Compagnie voor zijn kolonisten gereed hield, en het volslagen gemis aan bescherming, welke in die roerige tijden onmisbaar was voor een rustig bedrijf.

UIT DE INLANDSCHE PERS.
Het Volksraadlid, de heer Darwis gelar Datoe Madjolelo.

De Sumatraansche bevolking, zoo schrijft „Bahar“ in de „Taman Pryai“ van 30 Juni 1922, is thans in den Volksraad vertegenwoordigd door de heeren Soetan Moehamad Zam, hoofdredacteur van de „Balai Poestaka“, en Todong Gelar Soetan Goenoeng Moelia, onderwijzer aan de Hollandsch-Indische school te Kota Nopan (Westkust van Sumatra).

Eerstgenoemde is gekozen door de locale raden; laatstgenoemde werd ambtshalve door het Europeesch bestuur aangewezen.

Behalve deze twee heeren, hebben ook nog zitting in den Volksraad de neeren Dr. A. Rivai en H. A. Salim.

Als met Europeanen gelijkgesteld, behooren zij tot de Europeesche volksgroep in Ned.-Indië, die door de Regeering zijn aangewezen, doch met hun gedachten staan zij nabij het volk, waaruit zij zijn voortgekomen en zal hunne stem in den Volksraad zeer zeker worden gehoord in het belang van de ontwikkeling van de Inlandsche bevolking.

Volgens bericht in de „Sumatra Bode“ is het aantal Inlandsche leden in den Volksraad thans versterkt met den heer Darwis gelar Datoe Madjolelo, Demang te Pangkalan Kota Baroe en afkomstig van de Bestuurschool te Weltevreden.

Eenigen tijd geleden had men, behalve op dezen heer, ook de keuze gevestigd op den heer Engkoe Loetan gelar Datoe Rangkaja Maharadja, zoodat in de werkelijkheid slechts ten deele de gekoesterde wenschen werden vervuld.

Het Menangkabausche volk is met den persoon van Datoe Madjolelo, als lid van den Volksraad, zeer ingenomen en hoopt, dat hij in dat college de vertegenwoordiger zal zijn van de Menangkabausche volksgroep op de wijze, zooals de heer Soetan Goenoeng Moelia dat is voor de bevolking van Tapanoei.

De Inlandsche volksziel begrijpende, als Demang staande in de practijk van het leven en de functie uitoefenende van Pengoele in het Menangkabausche bestuursverband, zal het hem niet moeilijk vallen de Menangkabausche adatinstellingen te verdedigen tegenover iedereen in den Volksraad,

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT. 6 L
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. **Centr. Verwarming**

Grand Hotel Restaurant
„Central“

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

die daaraan zou willen tornen en de rechten en het gezag van de Pengoelees te handhaven, gedachtig aan het gezegde, dat de adat van het Menangkabausche volk de sterkste en beste versterking is.

Dat volk heeft zich onder die adatinstellingen steeds gelukkig gevoeld en gaat het daarom niet aan ze te verzwakken; integendeel, men versterkte ze en volge, zoo noodig, het voorbeeld van de Koe-riahoofden in het Tapanoeische, die een collectief verzoekschrift aan de Indische Regeering hebben ingediend, met de strekking om op de oude adatinstellingen-terug te komen.

Evenals de Minangkabauers zijn ook de Tapanoeiers aan die instellingen gehecht en wijkt men ongaarne daarvan af.

Ook is de Vereeniging van Inlandsche Bestuursambtenaren er van overtuigd, dat de heer Datoe Madjolelo, als lid van den Volksraad, de belangen zal voorstaan, niet alleen van de ambtenaren in het Menangkabausche, doch ook van alle Inlandsche ambtenaren, die op Sumatra en op de Buitenbezittingen zijn geplaatst.

In die functie zullen de leden hem gaarne als Vertegenwoordiger der Vereeniging beschouwen.

Handhaving van de oude Adatinstellingen en behartiging van de belangen der Vereeniging van Inlandsche Ambtenaren, verwacht men onder meer van het nieuwe Volksraadlid, den heer Darwis gelar Datoe Madjolelo.

Oprichting van een particuliere Holl.-Indische School te Padang Pandjang (Westkust van Sumatra).

In de „Oetoesan Melaja“ van 27 Juni 1922 wordt de opening aangekondigd van de particuliere Hollandsch-Indische School te Padang Pandjang, welke onderwijsinstelling tot stand is gekomen door de aldaar gevestigde Vereeniging „Moedi Tjaniago“.

In de door het Bestuur dier vereeniging rondgezonden kennisgeving wordt aan de lezers medegedeeld, dat het leerplan der Instelling, niet alleen voldoet aan de eischen van den tegenwoordigen tijd, doch zelfs nog eenigszins uitgebreider is genomen.

Ook bevat zij nog de kennisgeving dat het in de bedoeling van het Bestuur der Vereeniging ligt, meerdere dergelijke scholen in het leven te roepen.

Op die instellingen worden alle leerlingen toegelaten, onverschillig van welke afkomst of van welk dorp ook.

Tot 30 Juni 1922 werden antwoorden op de kennisgevingen van de ouders der kinderen ingewacht.

UIT DE CHINEESCHE PERS.
De heer Jang Cheng Lu, gezant van China te Parijs. II (Slot).

Als gevolg hiervan verspreiden deze Chineseesche studenten een geschrift, waarin zij openbaarheid gaven aan de misdadige tekortkomingen van den gezant en waarin onder meer het navolgende voorkomt:

Toen de heer Jang Cheng Lu destijds het vertrouwen genoot van de Anfu-partij in China, sloot hij steeds geldleeningen in vreemde landen, welke zware geldelijke lasten oplegden aan het Chineseesche volk, terwijl hij daarmede op clandestiene wijze voortging, zoodra hij op den gezantszetel te Parijs had plaats genomen en daarbij eene vijandige houding aannam tegenover de Chineseesche studenten te Parijs.

Die ontrouw aan zijn land was voor deze studenten, eveneens uit naam van alle buitenlandsche landgenooten, de aanleiding om aan de bevoegde autoriteiten in China de ontheffing van den gezant van zijne functien te vragen.

Ook drong men bij hem persoonlijk aan om vrijwillig heen te gaan, aangezien dit het enigste middel was om aan de ernstige ontstemming der Chinezen tegemoet te komen.

Deze bemoeiingen, tot geen resultaat leidende, was het verklaarbaar, zegt de schrijver in de „Soepindjitpo“, dat men zijn geduld verloor en den gezant

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Intero. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Tel. 1187
Marnix **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Adatrechtbundels

bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Verschenen is bundel XXI, getiteld: Grootte Oost en Philippijnen; een ruim 420 blz. tellend boekwerk, waarvan de grootste helft een verzameling der adatvonnissen uitmaakt, welke door de landraden te Amboina en Saparoea in de jaren 1916-1920 zijn geweest. Verder o.m. gegevens over dorpsinrichting, grondenrecht, enz. op de Ambonsche eilanden, een artikel van Mr. Holleman over grondbezit en gebruiken in de Molukken, godsdienstige rechtspraak in Ternate, mededeelingen over verschillende volksstammen der Philippijnen, enz., enz.

Indisch huideblijk aan H. M. de Koningin.

Eenige weken geleden maakten we melding van het voornemen van de Redactie van de Indische Post aan de residenten in Indië te vragen, wat naar hunne meening het beste geschenk aan H. M. de Koningin zou zijn, bij haar 25-jarig regeringsjubileum door de Indische ingezetenen aan te bieden.

De redactie ontving tal van antwoorden, waarvan de voornaamste in de Nrs. 44-46 en 48 werden gepubliceerd. De Resident van Pekalongan, de hr. J. E. Jasper, oppert het denkbeeld: stichting van een soort Indonesisch Openluchtmuseum, hetzij in Indië, hetzij hier te lande.

De Resident van Kedoe, M. B. van der Jagt, pleit voor een „grote stichting met een verstrekkend ideëel doel, bevorderende den band tusschen Ned.-Indië en het moederland, en zoodanig georganiseerd, dat de fundamenteelen in het werkelijk Indische leven zijn gebouwd, bereikende alle lagen en volkeren van Ned.-Indië." (Hetgeen de hr. v. d. Jagt voor den geest staat, is in deze regels o.i. niet zeer duidelijk omljnd).

De Resident van Riouw, L. M. F. Plate, denkt aan een eigen privé stoomschip, „opdat Hare Majesteit bij Hare reizen niet gebruik behoeft te maken van „de Batavier“, zoodaans thans."

De Resident van de Lampongsche districten, J. Breukink, wenscht eerbiedig aan Hare Majesteit over te laten, op welke wijze de ingezamelde gelden behooren te worden besteed.

De Resident van Cheribon, R. Ph. M. van der Meer, stelt voor de oprichting van een grootsch gebouw, „waarin op de een of andere wijze al hetgeen hier in Indië in de laatste honderd jaren sedert Ned.-Indië wederom onder het gezag van Nederland werd teruggebracht, is tot stand gebracht op allerlei gebied."

De Resident van Soerakarta, M. van der Marel, is voor de stichting van Indische „Wilhelmina"-internaten; men kan z.i. onze Koningin niet beter huldigen dan door haar naam te verbinden aan het onderwijs.

De Resident van de Preanger Regentschappen, A. J. H. Eyken, zegt evenals zijn collega Breukink: Hare Majesteit moet zelve beslissen.

De Resident van Menado voelt veel voor het aanbieden van een „specifiek Indisch kunstvoorwerp."

De Resident van Banjoemas, M. J. van de Pauwert, zegt: Mijn voorstel is: de gelden te besteden aan de verbouwing van het paleis te Den Haag tot een waar koninklijk paleis, met daarin een Indische troonzaal.

De Resident van Semarang, J. H. Nieuwenhuys, beveelt de stichting eener Medische Faculteit aan.

Ten slotte brengt de Resident van Rembang, J. F. Hildring, het idee naar voren, de ingekomen gelden ter beschikking van H. M. de Koningin te stellen, „voor het in het leven roepen in deze gewesten van een door H. M. aan te duiden stichting ten algemeenen nutte."

De Indische Verlofganger.

Tot nog toe verzuimden we de aandacht te vestigen op het weekblad „De Indische Verlofganger", waarvan het eerste Nr. den 15en Juli is verschenen. Het blad verschijnt te 's-Gravenhage, onder redactie van den hr. H. J. Broers, gep. Ass.-Resident, en bevat naast verschillende mededeelingen, welke voor den verlofganger van belang kunnen zijn, o.m. korte berichten uit Indische bladen en ook zeer lezenswaardige hoofdartikelen.

Belangstellenden vinden een exemplaar op de Leestafel van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, en in de Koloniale Bibliotheek, van Galenstraat 14, aldaar.

De Paradijsvogeljacht in Nieuw-Guinea.

Pastoor P. Vertenten, die voortdurend zijn stem verheft tegen de jaarlijksche jachtpartijen op paradijsvogels in de binnenlanden van Nieuw-Guinea, schrijft thans uit Merauke, dd. 4 Oct. j.l. aan de Java-Post (Nr. 44):

„De meeste jagers zijn terug. Weer zijn er vele duizenden vogels geschoten. Acht jagers werden verwond, waarvan 6 door de inboorlingen, 2 door een medejager. Een veertigtal

Het meest aan te bevelen

INDISCH RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG

Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.

Uitsluitend Indische Tafel.

Directeur: J. VAN GEEMERT.

zult naar eene andere wereld wilde laten verhuizen.

Tijdens het voorloopig onderzoek verklaarde de heer Li He Lin, dat hij den aanslag had gepleegd omdat de gezant de Chineezers niet beschermde en hij een voorbeeld wilde stellen aan anderen.

Herhaaldelijk had hij aan den gezant geschreven, doch toen deze geen verandering in zijne houding wenschte te brengen, was een aanslag op zijn leven de eenige weg om tot eene oplossing te geraken.

Medeplichtigen had hij niet.

De latere berichten luiden, dat de gezant tot de Fransche Regeering het verzoek heeft gericht om aan den beklagde de lichtst mogelijke straf op te leggen, doch dat hij geen bijzonder vertrouwen stelde in de verklaring van den heer Lie He Lin als zonden er geen medeplichtigen zijn.

De gemeente Batavia zoekt versterking van inkomsten.

De gemeente Batavia heeft een terrein met gebouwen te Glodok aan verschillende personen verhuurd, doch, aangezien de huurders den huurprijs te hoog vonden, zijn er moeilijkheden ontstaan.

In de „Perniagaan" van 1 Juni 1922 wordt thans gemeld, dat de huurders den vorigen dag op het Gemeentekantoor waren geroepen tot regeling van deze aangelegenheid, doch dat er niemand was verschenen.

De huur was 1 Juni 1922 ingegaan, doch het terrein was ledig gebleven en van de f 10.000 huurprijs per maand, waarop door de Gemeente was gerekend, kwam niet veel terecht, hetgeen zeker als eene groote teleurstelling zal worden beschouwd.

De verslaggever verklaart niet te begrijpen, hoe de Gemeente-ambtenaren er toe gekomen zijn om van kleinhandelaren, als vruchtenhandelaars, papkokers, enz. zulke hooge huurprijzen te verlangen.

Hoeveel toch moeten zij niet verdienen, alvorens een huurprijs van f 100 per maand kan worden voldaan?

De voorzitter van den Chineeschen Raad had aan den Burgemeester van Batavia den raad gegeven eene openbare inschrijving te houden, aangezien ieder huurder voor zich dan gemakkelijker kon nagaan hoeveel dagelijks ongeveer de verdiensten zijn en hoe groot zijne financieele draagkracht is, terwij het bestuur een maximum- en een minimum-prijs kon vaststellen.

Ook vond de voorzitter van den Chineeschen Raad, dat het beginsel aanbeveling verdiende om aan de personen, die vroeger verkoopers te Glodok waren geweest, preferentie toe te kennen.

Zulk eene inschrijving moge misschien minder opbrengen dan een verhuur bij opbod, daar staat tegenover, dat eene betaling der huurprijzen in het eerste geval, na aandachtige overweging, beter binnenkomt.

En al is die opbrengst dan ook wat minder, het maken van 10 pCt. rente van het kapitaal mag men toch zeker als een gunstig resultaat beschouwen?

Hoe het zij, de Gemeente-ambtenaren dachten er anders over en wilden blijkbaar het onderste uit de kan hebben, met het bovenvermelde gevolg, n.l. dat van eene opbrengst van f 10.000 per maand niets binnenkomt.

Aangenomen evenwel, dat de huurders den hoo- gen huurprijs wel betaalden, hoe moeten zij dan aan het geld komen, vraagt de verslaggever?

Natuurlijk door prijsverhoging der artikelen, die door de koopers moet worden opgebracht, hetgeen telletijk eene vermorde belastingverhoging is voor het publiek.

Doch de Gemeente-ambtenaren, die de Gemeente- financiën op royale wijze willen beheeren, geven het bijzonder veel om dat argument.

Intusschen blijven de gebouwen op Glodok leeg. Zal men thans nog het advies van den voorzitter van den Chineeschen Raad volgen?

Moge de loop van deze zaak eene vingerwijzing zijn voor de Gemeente Batavia, zegt de verslag- giver.

Haagsche Coöperatieve Keuken

Restaurants

Kepplerstraat 274. . . . . Tel. M 2313
Anna v. Buerenstraat 204 - Tel. B 226

Middagschotel 12-2 uur . . . . . à f 0.70
Diner . . . . . 5-7 uur . . . . . à f 1.20

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad.

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Diners en Soupers.

135 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

**ATLANTIC
AMERICAN BAR**

LANGE HOUTSTRAAT 4
DEN HAAG.

Premier
Ordre

BESCHIKBAAR.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

BESCHIKBAAR.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Adverteeren doet verkoopen.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 19,445,211.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten.

Incasseringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscredietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken

MEUBELEN

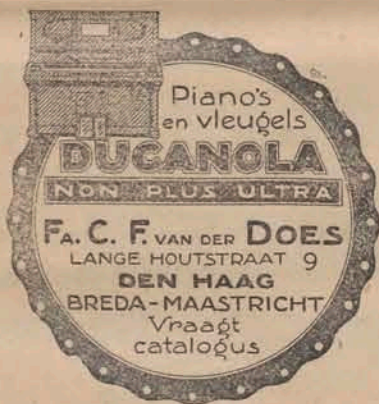
INKOOP VERKOOP

FIRMA G. JONKER

1ste v. d. Boschstraat 77

's-Gravenhage Tel. Bez. 142

Belast zich met alle voorkomende aangelegenheden in deze branche, o.a. Behangen, Stoffeeren, Verhuizen, Taxatie, enz. enz.

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkoopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 474 en 475

DEN HAAG

The English Sport Stores

Frederik Hendriklaan 85
The Hague

Sport articles and clothing of every description

aanwezig in de Bibliotheek van het Departement van Koloniën.

Verslag van de Commissie ter voorbereiding van eene regeling van den rechtstoestand der Indische ambtenaren, ingesteld bij Gouv. Besluit van 13 Juli 1920, No. 69. (Als voren).

Verslag van den Gouvernements Pandhuisdienst over het jaar 1921, 2 dln. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Verslag van de Gouvernements vervoerdiensten te water over het jaar 1921, uitgegeven door het Departement van Gouvernementsbedrijven. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Rapport inzake de toepassing en de resultaten van het absoluut alcoholverbod in de Vereenigde Staten (uitgebracht door Mr. F. van Walsem). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1922, No. 44. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

De herziening van de staatsinrichting. — Couperus over Indië, door P. Kuyman. — Over de waardevermindering van den Indischen gulden (vervolg), door M. A. J. Kelling. (De Indische Post, 28 Oct. '22).

Het een en ander over de gemeentelijke drinkwatervoorziening te Bandoeng, door ir. C. B. J. Walland. (De Ingenieur, 2 Dec. '22).

Banking in the Netherlands East Indies. (Holland and her Colonies, Nov. '22).

Suriname.

Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1923.

Regeringsbeleid; toekomst der Kolonie. Vele leden verklaarden het zeer op prijs te zullen stellen, een uiteenzetting te mogen ontvangen van de opvattingen, door de Regeering gehuldigd omtrent de toekomst van Suriname, en omtrent de gedragslijn, welke nu en later ten aanzien dezer kolonie behoort te worden gevolgd. Is de Regeering van oordeel, dat er eenige hoop bestaat, dat deze binnen afzienbaren tijd wederom tot zoodanigen bloei zal komen dat zij in financieel opzicht onafhankelijk kan worden? Of meent zij, dat gedurende ontelbare jaren met de aanzuivering van begrootingstekorten door Nederland zal moeten worden doorgestaan? Welke verhouding tusschen het Moederland en deze kolonie is het, waarnaar naar de meening der Regeering zal moeten worden gestreefd? Welke mate van autonomie zal naar haar zienswijze aan de kolonie kunnen en moeten worden toegekend?

In dit verband werd in herinnering gebracht, dat de Minister bij de openbare behandeling van de Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar 1921 in antwoord op een desbetreffende vraag van het lid der Kamer den heer Scheurer een mededeeling deed, waaruit moest worden opgemaakt, dat de Minister nog vóór het einde van de thans verstreken parlementaire periode een belangrijk voorstel tot verbetering van den economischen toestand van Suriname zou indienen. Gevraagd werd, waarom een dergelijk voorstel achterwege is gebleven.

Sommige leden gaven naar aanleiding van deze opmerkingen als hun meening te kennen, dat de welvaart van Suriname, welke in een vorige periode in de werkzaamheid van particulier kapitaal haar oorsprong vond, ook in de toekomst van het particulier initiatief zal zijn te wachten. De taak der Regeering zal in dezen gedachtengang moeten bestaan in de opwekking van dit initiatief. Daartoe zullen, naar de hier aan het woord zijnde leden opmerkten, kunnen bijdragen een open-deur-politiek, waardoor het niet alleen aan het Nederlandsche, doch ook aan het vreemde kapitaal gelegenheid gegeven wordt zich voor Suriname te interesseeren, een soepele belastingregeling op het gebied van den landbouw, de oprichting van inlichtingsbureaux en voorts alle maatregelen, welke er toe kunnen leiden, dat de bestaansvoorwaarden voor ondernemingen zoo gunstig mogelijk worden.

Op verscheidene leden had deze begrooting een onaangename indruk gemaakt. Zij getuigt h.i. van een zekere schrielheid tegenover Suriname, welke te onaangenaam aandoet als men bedenkt,

Stoom-, Wasch- en Strijkijnting
G. PIERIK-VAN DER DRIFT

Schenkweg 300-302 Schiestraat 1

DEN HAAG

Chem. Wasscherij en Stoomerij

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

dat Nederland toch vroeger ook de lusten der Kolonie genoten heeft.

Te meer bezwaar hadden de hierbedoelde leden tegen de aangebrachte bezuinigingen, waar naar hun meening in de laatste jaren steeds onvoldoende steun aan Suriname is verleend.

Met genoegen verklaarden vele leden van het rapport-Pyittersen te hebben kennis genomen. Zij spraken de verwachting uit, dat het over de uitkomsten van het door den heer Pyittersen ingestelde onderzoek te houden overleg tot goede resultaten zal leiden.

De benoeming van een commissie ter bespreking van de vraag, welke staatkundige hervormingen in Suriname moeten worden ondernomen, deed sommige leden vreezen, dat de totstandkoming dier hervormingen niet met dien spoed zal plaats hebben, welke gewenscht moet worden geacht en welken men had meenen te mogen verwachten.

Met ingenomenheid werd gewaagd van de ambtsvervulling van den Gouverneur van Heemstra, waarover zowel in als buiten de Kolonie niet dan met lof wordt gesproken.

Sommige leden stelden de vraag, of de Regeering den tijd niet gekomen acht tot het vereenigen van Suriname en Curaçao onder één bestuur over te gaan.

Grensregeling. Inlichtingen werden verzocht omtrent den stand van het vraagstuk der grensregeling van Suriname. Is — vroeg men — de Regeering bereid, de te dezen aanzien door haar met den Gouverneur en met andere Regeeringen gewisselde correspondentie aan de Kamer over te leggen?

(Wij willen hier de opmerking tusschenvoegen, dat het artikel „Nogmaals Suriname's Westgrens”, in de December-aflevering van „De West-Indische Gids”, jammer genoeg, te laat kwam om de Kamer in te lichten. Het onderzoek van de Surinaamsche begrooting in de afdelingen was reeds in November afgelopen).

Herziening van het belastingstelsel. Sommige leden gaven als hun meening te kennen, dat het belastingstelsel van Suriname zeer veel te wenschen laat.

Hygiënische en sanitaire toestand. De hygiënische en sanitaire toestand van Suriname laat, naar verscheidene leden opmerken, zeer veel te wenschen.

Poenale sanctie; immigratie. Aangedrongen werd op afschaffing der poenale sanctie.

Ook werd aangedrongen op eenige selectie bij de aanwerving van Javanen voor emigratie naar Suriname, alsmede op behoorlijke voorlichting der Javanen omtrent de toestanden en arbeidsvoorwaarden in deze kolonie.

Maatregelen tot bevordering van de geestelijke en moreele ontwikkeling der Javaansche kolonies in Suriname werden dringend noodig geacht.

Financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs. Verscheidene leden gaven als hun meening te kennen, dat de financieele gelijkstelling van het openbaar en het bijzonder onderwijs in Suriname niet wordt doorgevoerd op de wijze, waarop men had meenen te mogen verwachten, dat zulks geschied zou zijn.

Onderwijs aan Boschnegers en Indianen. Op het in ruime mate verlenen van medewerking inzake het onderwijs aan de Boschnegers en Indianen werd aangedrongen.

Duurtebijlagen aan landsdienaren en daarmee gelijkgesteld. De vraag werd gesteld, of de kosten van levensonderhoud in de kolonie een zoodanige vermindering hebben ondergaan, dat de algeheele intrekking van de tot heden verleende duurtebijlagen gerechtvaardigd kan worden geacht.

Georganiseerd overleg; scheidsgerecht voor gouvernementswerklieden. Gaarne zouden sommige leden vernemen, of thans is voldaan aan den in de op 11 Februari 1921 door de Kamer aangenomen motie-De Jonge uitgesproken wensch tot invoering van georganiseerd overleg voor de gouvernementsambtenaren en tot instelling van een scheidsgerecht voor de gouvernementswerklieden.

C. P. A. NICOLAÏ
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057

hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

DE INDISCHE RIJSTTAFEL

Recepten van een
Indisch Kokki
Prijs, ingenaaid, f 1.-

Bewerkt voor Holland
door FRANÇOIS BLOM
Schrijver van Moderne
Kookkunst

DRUKKERIJ TEN HAGEN, Nobelstraat 20, DEN HAAG
Postgiro No. 17260
Tel. H. 474 en H. 475

Comm. Venn. **TEEKAGEE**

116 DENNEWEG 73-79 N. SCHOOLSTRAAT

DEN HAAG

TELEFOON H. 2429

Telegram-Adres: FORDGARAGE HAAG

AUTHORIZED IMPORTERS
OF **FORD** PRODUCTS.

BESCHIKBAAR.

IS VERSCHENEN No. 4 van:

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN

Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.

Abonnement f 3.- per halfjaar
bij vooruitbetaling.

PROEFNUMMERS GRATIS

N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN - DEN HAAG

A. SCHRÖDER & Co.

GROENMARKT 25-26-28 's GRAVENHAGE

Van af Zaterdag 9 December

Belangrijke Prijsvermindering

in de Afdeling

Dames-Confectie.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”
Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid

Magazijn „NEDERLAND”

KATTENBURG & CO.

AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM

ROTTERDAM

Uitrustingen

voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2888 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubileren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.